ВЕСЕЛКА

ЖУРНАЛ ДЛЯ ДІТЕЙ

THE RAINBOW

A CHILDREN'S MAGAZINE

Зірка Стасюк з Асторії, Н.Й., пише: Дорога „Веселко"! Я учениця третьої кляси школи українознавства в Асторії. Люблю Тебе читати й заохочую інших дітей передплачувати й читати Тебе. Світи нам, українським дітям, так, як після дощу грає всіма кольорами веселка на небі.

Посилаю передплату на 1966 рік.

Відповідь Редакції: Дорога Зірко! Дякуємо Тобі за пам'ять та прихильність і бажаємо Тобі добрих успіхів у науці!

Ліля Мартинець з Рочестеру прислала нам такого листа: Дорога „Веселко"! Хочу розповісти Тобі дещо про нашу „Рідну Школу" ім. Т. Шевченка. Минулого шкільного року наша школа перевела змагання з гарного читання й деклямації. Я отримала одну з найвищих нагород — 20.00 дол. Грошові нагороди були призначені школою на оплату перебування у виховно-відпочинковому таборі. Інші учні були нагороджені „Кобзарем" Т. Шевченка, передплатою „Веселки" та книжками. Крім того я була першункою в нашій клясі. Буду старатися й цього року отримати найвищі оцінки з предметів українознавства.

Відповідь Редакції: Дорога Лілю! Вітаємо Тебе з успіхами в науці й нагородою в змаганні з гарного читання й деклямації. Як скінчиться цьогорічне навчання у школі українознавства, напиши нам про свої оцінки. Пришли світлину своєї кляси. Привіт!

ЩО ЦЕ?

а) З „И" смачним я все буваю,
Як мене в печі спечуть;
З „О" у хаті пробуваю —
Через мене всі ідуть.

б) Як до всього світу
Букви дві додати,
Стане зразу ясно
Уночі в кімнаті.

в) Стоїть при дорозі на одній нозі,
І шапочку має, та нікого не вітає.

г) Ввечері влітку над нами літає
і в сурмоньку грає,
з нас він червоную кров випиває.

ґ) Клубок повзе, сімсот голок везе.

АКРОСТИХ ЛЕОНІДА ГЛІБОВА

Мати доні молодій
Огородик наділила.
Розкошує доня мила,
Каже неньці — тісно їй:
„В земляній сиджу коморі,
А коса моя надворі".

Хочу цей раз штуку втнуть:
Не скажу, як доню звуть;
Ви ж до загадки верніться,
З краю пильно придивіться.

ЗАГАДКА - НЕДОМОВКА

Буркотливий, вайлуватий,
Ходить лісом дід кошлатий,
Одягнувся в кожушину,
Мед шукає і ожину.
Влітку любить полювати,
А взимі — у лігві спати.
Та весна лиш прилетить —
Просипається — — — — — — — — —.

ДИВНІ БУДИНКИ

Маленькі будинки по місту біжать,
І старші і діти в будинках сидять.

РОЗГАДКИ ЗАГАДОК ЗА ТРАВЕНЬ ц. р.: ЩО ЦЕ? а) Патефон. б) Тінь. ХТО БУДІВНИЧИЙ? Бобер. ХТО Я? Ґномик Ромтомтомик з книжки для дітей письменника Романа Завадовича „Пригоди Ґномика Ромтомтомика". Розв'язка „ЗАГАДКИ" на стор. 2-ій: горобець, зозуля, соловейко, півень, пискля, качка.

з кольоровими ілюстраціями виходить кожного місяця у Видавництві „Свобода" заходами Українського Народного Союзу. Редагує Колеґія з членів Об'єднання Працівників Дитячої Літератури. Річна передплата становить у ЗДА — 4.00 дол., у інших країнах — рівновартість цієї суми. Ціна окремого числа — 40 центів. Ціна подвійного числа — 60 центів.

Обкладинка роботи П. Холодного

"THE RAINBOW" — "VESELKA"

Published monthly, except June to September Bi-monthly at Jersey City, New Jersey

81-83 Grand Street — Jersey City, N.J., 07303

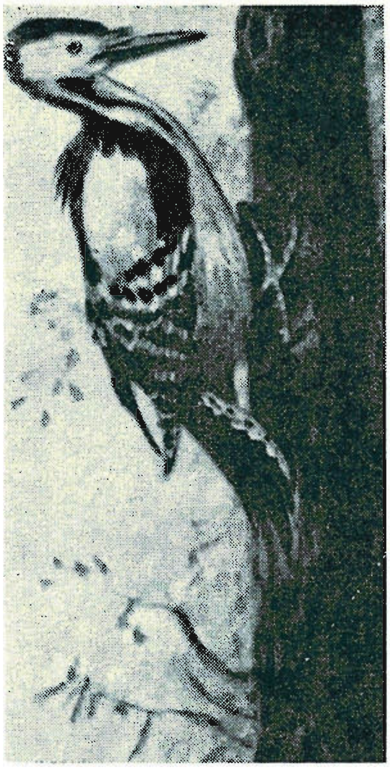
Subscription $4.00 per year.

Entered as Second Class Matter at Jersey City, N.J.

Ілюстрація на обкладинці:
Юрій Козак — Польова царівна

Софія ПАРФАНОВИЧ

ПАНОК У ЧЕРВОНІЙ ШАПОЧЦІ

Маленька річка снувалася срібною стрічкою серед піль. На правому її березі стояв ліс. У лісі жили сарни й олені, він роївся від зайців та білок. Смерком виходили лиси на лови, взимку часом і вовки забігали з гір до цього лісу. Дикі кабани жили в ньому стадами.

По той бік річки стояла лісничівка. Був то білий огрядний дім, покритий дахівкою, обгороджений зеленим парканом. Він стояв на горбочку, над селом.

Весело було жити в лісничівці. Але найкраще було зимовими вечорами: сім'я сиділа в теплій кімнаті, в печі тріскотіли запашні поліна, а пан лісничий розповідав різні події про людей і звірів.

Славкові здавалося, що немає краще, як бути лісничим. Коли батько питав його, чим буде, як виросте, він не потребував надумуватися. Показуючи своєю малою рукою на ліс, казав:

— Я буду жити в такому великому лісі і буду такий великий лісничий, як тато!

***

В тому році зима випала гостра й довга. Мовчазний і наче мертвий стояв ліс. Славко вертався зі школи. Остання частина його дороги вела лісом, а там через кладку — і вже дім. Та він ще не дійшов до краю лісу, як побачив на снігу щось дивовижне: під могутньою сосною лежав, стуливши крила, птах. На голові мав червону шапочку, а на чорних крилах білий малюнок. Червоні груди і животик виглядали наче прегарна камізелька. На жаль, очі птаха були закриті, і здавалося, що він не живе. Славко розсунув пір'я й поклав пальці на груди птаха. Під пальцями відчув серце. Воно билося.

Славко приніс птаха до хати.

— Тату, я знайшов у лісі замерзлого дятля, подивись!— закричав ще з порога. Поклав на стіл маленьке створіння, і всі обступили його. Славко розповів, де підняв його і як досліджував, чи живе.

І справді, в теплі кімнати птах розкрив очі. Наче б проснувся: він став на ноги і розглядався по хаті. Було видно, що дуже знесилів, бо ледве тримався на ногах.

— Назвемо його Стукачем, — сказала мама. — Хай живе в клітці. Але чим його годуватимемо? Це ж зима та ще й яка гостра. Ні тобі мух, ні червяків.

І справді, що його робити? Чим годувати Стукача в таку пору? Ані хліба, ані навіть м'яса Стукач не хотів споживати. Його дзьоб був міцно стулений, він рішуче відмовлявся від таких неприродних для нього харчів.

— Треба йому дати щось подібне до комах або червяків, — сказав Славко.

— Але що? Та ще й таке, щоб рухалося? — спитала сестричка Ляся.

Хлопець вирішив піти до маминої комори і щось підшукати. Там він побачив підвішені на шнурках куски сала. Діставши з кишені ножика, Славко відрізав невеликий кусник і приніс його в кімнату. Потім нарізав кілька тоненьких шматочків, зовсім схожих на червяків. Узявши одного такого „червяка" в пальці, він потрусив ним перед очима Стукача. Нахиливши голівку, Стукач з цікавістю приглядався до незнайомого „червяка". Тоді Славчик відкрив йому дзьоба і вклав туди сало. Стукач ковтнув з помітним задоволенням. Дальших „червяків" Стукач уже ковтав сам, широко розкриваючи дзьоб.

Тато поплескав сина по плечі:

— Буде з тебе порядний лісничий, Славку. Бо лісничий мусить знати й любити не лише ліс, але й усе, що в ньому живе. А своєю винахідливістю ти врятував життя цьому лісовому громадянинові.

Так Стукач мав уже що їсти й міг у теплі та достатку дожидати весни.

***

Спокійно й вигідно жилося Стукачеві в лісничівці. За вікном гули вітри-сніговії, морози заморожували все живе. Згодом дні стали довшими й яснішими. Прилинув теплий, весняний вітер і струснув лісом. Три дні дув вітер. Він злизав сніг, і з-під нього появилось зелене руно. З веселим шумом побігли через ліс потоки до річки, щоб збудити її. Вона ж усю зиму проспала під кригою. Ще день-два, і річка стала протирати заспані очі та випростувати спину.

Хрусь-хрусь! Тріcь-тріcь! — ламався лід на річці. Тепер уже було небезпечно дітям ховзатися по крихкому льоду. Вони з берега слідкували за

ХТО КОГО СПІЙМАВ?

(Ілюстрації П. Сидоренка)

Вийшли хлопці-риболовці
З сітями, з вудками,
А Івасик нахвалявся:
„Я ловлю руками!"

Вийшли хлопці-риболовці
На дубову кладку,
Хоч закинули три вудки,
Та спіймали... жабку.

Лізе з берега у річку
Наш Івась-бувалець,
А його там рак з болота
Як ущипне в палець!

А хлоп'ята так сміялись,
Аж місток хитався,
Що ловив Івасик рака,
Та сам же й спіймався...

Так ото й скінчились влови...
Хлопчики не дбають,
Голіруч ідуть додому,
Голосно співають.

Р. Завадович

Пояснення-словничок: сіть — сітка ловити рибу (drag-net); вудка — angle; кладка — місток для пішоходів (planked footway); бувалець — той, що всюди побував, досвідчений (world-wise); влови — тут: риболовля; голіруч — з порожніми руками (bare handed).

кригою, що плила вниз. Весело дивитись, як зима відпливає на своєму кришталевому возі.

Згодом і ранні квіточки виставили несміливо свої голівки з-під листя. Горобці, що цілу зиму держалися поблизу хати, пообсідали гілля дерев та цвірінькали весело й голосно. Вони вже не боялись холоду й голоду. Навіть малі синички полетіли з саду в ліс поглянути, чи нема часом на деревах свіжих червячків. Увечері й удосвіта співали в садку шпаки, а кіс, сівши на гілку яблуні, навпроти вікна, насвистував свою радісну пісеньку.

Так, усюди була весна-красна. Її вже не могли спинити ні нічні приморозки, ні сніговії. Вона сіла на своєму престолі з квітів та крилець метеликів, випустила з рукава пташок і наказала їм співати.

— Стук, стук, стук! — озвалося з лісу. Пішов гомін безлистими деревами. Вони наче передавали новину одне одному. Це ж бо дятлі взялися до праці. У них почесний обов'язок: звільняти дерева від жуків, що лазять під корою та смокчуть деревні соки.

— Стук, стук! — озвалося ближче й ближче. З лісу прилетів дятель і сів на смереку, біля огорожі лісничівки.

— Стук, стук! — ударив дзьобом об її кору, пробуючи, чи міцна вона й здорова, чи, може, під нею комашня.

Один тільки Стукач сидів у клітці, як цілу зиму. Сидів без діла, прислухаючись до лісових шумів і співів.

— Стук, стук! — спробував він ударити дзьобом об пеньок, що стояв посеред клітки. Але пеньок був сухий, і загомонів глухо та мертво. Стукач сів на ньому, понурив голову, наче насунув на очі червону шапочку, і пірнув у сонну дрімоту.

***

Вранці знову озвався гомоном ліс.

— Стук, стук! — долетіло з-за вікна. Стукач стрепенувся і забив крилами об стінку клітки. Але вона була міцна й не пускала. Він знав це. Тож знову сів на пеньку й насупився. Славко приніс йому їсти, але він до їжі не доторкнувся.

— Стукачу, Стукачику дорогий! Що тобі сталося? — питався Славко з жалем. — Таж учора ще ти їв, і твої червяки тобі смакували.

Стукач не рухався, і, здавалось, навіть не пізнавав Славка.

— Мамо, Стукач не хоче їсти й не йде до мене! — скаржився хлопець, мало не плачучи.

Мама оглянула птаха, але й вона не знала, що з ним скоїлося.

В обід повернувся з лісу батько. Славко розказав йому про свою журбу: Стукач розсердився, чи, може, захворів, не приймає харчів.

— Стук, стук! — донеслося з лісу крізь відчинене вікно. Стукач, що сидів на пеньку з закритими очима, прокинувся і забився об стінку клітки.

Кинувши погляд на нього, тато вирішив:

— Прийшла весна, і Стукач хоче до лісу. Мусимо його випустити. Допомогли птахові перезимувати, а тепер йому пора вертатися до своїх та до своєї праці.

Славко скривився. Він любив Стукача, як же тепер з ним розлучитись? Але треба, бо ні цього, ні наступного дня Стукач нічого не їв і в сонній журбі сидів, похнюпившись, на пеньку.

Тож настала хвилина розлуки. Вся сім'я вийшла на ґанок, Славко приніс на руці Стукача. Як завжди, він дозволяв брати себе, навіть сам сідав на руку хлопцеві. Ясне сонце спочатку трохи вразило його, і він прижмурив очі.

— Стук, стук! — почулося з лісу. Стукач глянув весело вгору, а потім, розправивши крила, підлетів і зручно сів на яблуні.

— Лети, лети собі до лісу, дорогий Стукачику, і прощай! — кричала сім'я. — А якщо тобі буде погано взимі, прилітай знову до нас! — запрошував Славко.

Стукач сидів на яблуні і дивився згори на своїх приятелів. Може і йому шкода було їх покидати.

— Стук, стук! — озвалося з лісу.

Стукач розправив крила і, перелетівши через річку, зник у лісовій гущавині.

Пояснення-словничок: **огрядний** — тут: великий, просторий; **дахівка** — tile; **поліно** — кусень дерева (log, billet); **дятель** — лісова птиця (wood-pecker); **червяк** — хробак (worm); **крихкий** — ламкий (fragile); **лісничівка** — будинок, де живе лісничий (forestry).

КНИЖКА ПРО УКРАЇНСЬКИЙ ЛІС

Ось уже літо, і вам напевно хочеться піти в ліс, щоб побачити, як виросла зелена травичка і послухати, як співають пташки. Може почуєте в лісі „стук-стук-стук-стук!" Це дятель — отой „панок у червоній шапочці" — стукає дзьобом у дерево й жучків шукає. Про дятля прочитайте цікаве оповідання в цьому числі „Веселки". А таких оповідань багато в книжці письменниці Софії Парфанович п.н „У лісничівці". Це книжка про ліс в Україні, про звірів і пташок у ньому. Книжка написана так цікаво, що радо прочитаєте її ви й ваші батьки. „У лісничівці" — одна з найкращих і найцікавіших книжок, що появилися в нас за останні роки. Вона вийшла вже другим виданням. Придбайте її до своїх бібліотек.

Б. Д.

ХОВЗЬКА СТЕЖКА

Скорочений переклад з французької мови Софії Наумович

V

Одного дня діти бавилися біля ставка. Мала кузинка гралася лялею й ведмедиком. Раптом на стежці появився Жак. Дівчинка підстрибом підбігла до нього, а Андрій збентежився й неначе закам'янів. Він не бачив Жака від того злощасного дня... Не знав, як його зустріти. Серце билося міцно, сумління докоряло.

— Невже ти мене забув, Андрію? Не впізнаєш? Хіба я змінився? — запитав Жак, вітаючись.

— Алеж ні, зовсім ні! — відповів Андрій. — Ти завжди той самий. Я дуже радий, що тебе бачу.

Андрій відчував, що має зніяковілий вираз обличчя, тож докинув незалежним тоном:

— Ну, й що ж ти доброго зробив, Жаку, з того часу, як ми востаннє бачилися? Я почуваю себе чудово, мій дорогий друже!

Слово „друг" він ледве зважився вимовити. Щось казало йому, що він не вартий приязни такого чесного хлопця, як Жак. Але Жак уже звернувся до дівчинки.

— Ця панянка — напевно твоя кузинка? — запитав його Жак, дивлячись приязно на маленьку фігурку, загорнену в повагу, як середньовічний лицар у кільчугу.

— Так, це моя кузинка Уля! — відповів Андрій.

Уля вибухнула щирим сміхом, коли Жак запитав її з комічною повагою, як почувається її ляля.

Андрій відчув заздрість і пішов геть від них, мовляв, він утомлений. Але, заховавшись за деревами, усе таки спостерігав, що вони роблять. Отож, побачив, що Жак залишив Улю з її забавками і пішов до малого павільйону серед саду, в густих кущах жасмину й плющу. Там він знайшов якісь книжки, розклав їх на столі, підпер рукою голову і заглибився в читання. Це викликало ще більшу заздрість у Андрія.

— Ах, чому я не можу так спокійно читати?! — зідхнув хлопець.

В цю хвилину він побачив, що в павільйон вбігла Уля і вмостилася біля Жака. Вона просила, щоб Жак показав їй образки в книжці.

— Алеж у цій книжці немає образків! — відповів Жак.

— А що ж там є? — запитала здивовано дівчинка. — Що ж може бути цікаве в книжці, коли там немає образків? У „Журналі Виховання" їх багато-багато.

— У „Журналі Виховання", — сказав поважно Жак, — справді багато гарних образків, але поруч них є й цікаві оповідання для всіх. А чи,

припадком, панна Уля не вміє ще нічого читати, крім образків?

Уля почервоніла. Вона зрозуміла, що дістала догану. Та Жак не хотів її більше засоромлювати, тому сказав:

— Книжка, що її читаю, розповідає про історію різних народів.

— Ну, то я хочу читати з тобою історію народів!

— Добре, я тобі розкажу про те, що я тільки но прочитав.

І Жак став розказувати про грецькі війни. Говорив дуже гарно, бо любив історію. Та незабаром Уля його зупинила:

— Таж це не історія народів, Жаку! Ти говориш тільки про ті погані битви. Я цього не люблю! Кажи, що було далі — чи вони нарешті помирилися?

— Авжеж! — сказав заспокійливо Жак. — Тільки ж після цього виникали нові й ще кривавіші війни...

— Ах, я не хочу! Не хочу! Це погане, страшне!

Уля з криком вибігла на травник до своїх забавок. По дорозі пробігла повз Андрієве сховище. За нею вийшов також Жак, щоб підшукати собі спокійніше місце для читання.

Андрій вийшов із-за дерев і нишком подався до павільйону, щоб і собі глянути на книжки. Пе-

регортаючи сторінки, він натрапляв на розповіді про відважних, сміливих, мужніх героїв і порівнював їх із собою. Адже він не міг зважитись на чесне рішення!..

Кинув книжки й виглянув з вікна. Уля зразу ж побачила його й прибігла з китичкою маргариток.

— А ось де ти, Андрію! Куди ж ти ходив, у яку ведмежу нору заховався?

Вона вискочила на лавку біля стола, вказала на книжки й заявила:

— Думаю, що ти не читаєш цих поганих книжок, де пишеться тільки про битви.

— Авжеж, читаю і тобі, моя дорогенька, раджу їх читати, якщо хочеш знати історію.

— Ні, я хочу читати щось гарне, а не погане! Ось тут вона, та погана книжка, з якої Жак мені читав!

Уля вказала на книжку в кольоровій обкладинці. То був напевно від когось подарунок.

— Чекай, десь тут є той вождь, що повів військо до бою.

— І що ж ти зробила б, коли б мала його в своїх руках? — запитав Андрій.

— Я б його покарала! Я б його провчила!..

— Але як?

Дівчинка хвилину надумувалася.

— А що б ти зробив, Андрію?

— Я не знаю, але мені здається, що ті його бойові подвиги можна облити чорнилом...

Андрій кинув оком на каламар. Він ще не скінчив говорити, як дівчинка вже використала його пораду. Вона вмочила пальці в чорну рідину і з сміхом швидкими рухами почала замазувати сторінку чудової книжки.

— Що ти зробила, Улю! Бійся Бога, Жак буде плакати! Це його дуже засмутить!

— О ні! Жак занадто розумний, щоб плакати за цим поганим вождем. Жак розуміє, що вождя треба було покарати, бо він собі на те заслужив!

При цих словах дівчинка розмазувала по сторінці чорнило чорними пальцями.

Андрій скрикнув від жаху, підскочив до неї і вихопив книжку. Він поблід і тремтів. Уля, усвідомивши свою провину, вголос заплакала. Надійшов Жак і, не знаючи, що сталося, почав їх заспокоювати. Це ще дужче розжалобило дівчинку. Вона закрила обличчя долонями і, ридаючи, почала виправдуватись:

— Вір мені, Жаку, що я не знала... Я хотіла тільки покарати вождя... А не знала, що від цього знищиться ціла книжка-а-а-а!...

Щойно тепер зрозумів Жак, в чому річ. Він прикусив губи й ледве вимовив:

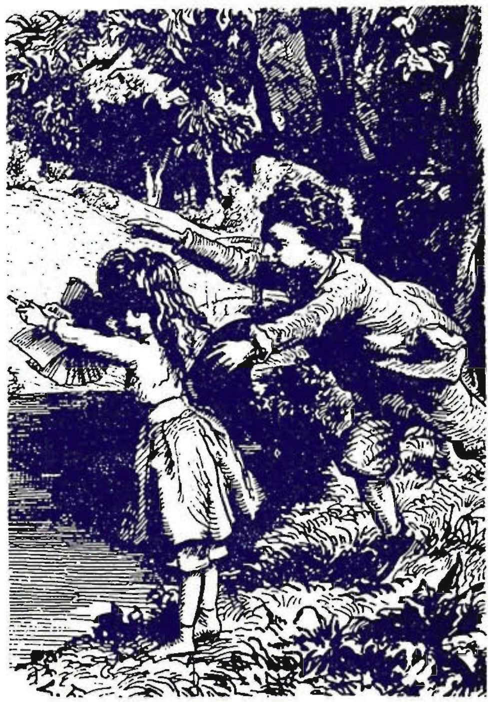
— Ах, ця книжка! Моя! Найдорожча з усіх! Від Павла!

Бачачи його журбу, Уля так заголосила, що Жакові стало її жаль. Він добув хустинку і почав обтирати її замазане чорнилом личко.

Та найгірше переживав Андрій. Він зрозумів, що знову провинився. Адже це він підказав Улі думку обілляти книжку чорнилом. Не сміючи промовити й слова, він нишком вислизнув з павільйону й побіг до своєї схованки.

VI

Андрій заспокоївся і, наче після гарячки, задрімав. Розбудив його тихий шелест. Йому здавалося, що чує швидкий віддих людини, яка поспішає, але великий тягар перешкоджає їй іти. Розхилив віти й побачив кузинку, розчервонілу й задихану. Вона із зусиллям несла якусь книгу. Він упізнав: то була розкішна книга — „Історія мандрівок" з чудовими образками. Книга належала колись Андрієвому батькові, а тепер — йому. Що вона задумує зробити з цією дорогоцінною книгою, яку він ніколи не дозволяв їй оглядати? Куди її несе?

Кузинка ледве донесла її до берега ставка. Тут почала розглядатися на всі сторони, наче боялася, щоб її хто не приловив на поганому вчинку.

„Боже, як же змінилося її гарне личко! Невже отой лихий задум так її раптом опоганив?" — подумав Андрій.

Тим часом дівчинка, думаючи, що її ніхто не бачить, взяла книгу за дві палітурки й замахнулася, щоб укинути її у воду... Андрій крикнув... У ту саму хвилину позаду дівчинки з'явився Жак, швидким рухом ухопив її разом з книжкою і відійшов від берега з цим подвійним тягаром.

— Що ти хотіла зробити, Улю? — запитав Жак суворо, поставивши дівчинку на землю.

— Ох, Жаку! .. **Я хотіла . . . я хотіла бачити**, чи книжка зможе плавати! — бідкалася Уля, перелякана, мов кітка, приловлена на поганому вчинку.

— Ти хотіла знищити прегарну Андрієву книжку, щоб йому дошкулити?

— Ох, Жаку! Ох, Жаку! — лепетала збентежена дівчинка, ніби не знаходячи інших слів; урешті перемогла свій сором. — А, може, Андрій зовсім не журився б, коли б бачив, як його книжка плаває? Адже він не перешкодив мені вилити чорнило на твою книжку!

— Стривай, Улю, поговорімо на розум! — Жак посадив її на камінну лавку біля себе. — Ти ж знала, що недобре робиш: робила це крадькома. Ніхто не ховається, коли робить добро.

Жак замовк на хвилину. Він побачив, як з Улиних очей покотилися дві великі, мов горошини, сльози. Уля докраю зніяковіла: Жак так добре вміє вгадувати її думки.

— А знаєш ти, що я читав недавно? — продовжував Жак уже веселішим голосом.

— Не знаю, але, як скажеш, то знатиму! — глибокодумно відповіла вже заспокоєна дівчинка.

— Я прочитав, що на початку життя перед нами відкриваються дві стежки: одна до добра, друга до зла. Стежка до добра веде під стрімку гору, вона доволі важка і крута, але веде до мети. Зате стежка до зла вигідна й веде вниз. Та коли тільки на ній стати, зразу видно, що вона ховзька, а по обидва боки від неї — провалля. На ховзькій стежці так само важко рухатися вперед, як і завертати назад: за кожним кроком можна впасти — і так людина котиться в безодню . . .

— Ох, я не хочу скотитись у безодню! — скрикнула дівчинка, зрозумівши Жакове повчання. — Ти мене завжди порятуєш, Жаку, правда?

— Алеж я не можу бути біля тебе! Треба вміти самій перемогти себе! Коли ти відчуваєш, що готова зробити щось нерозважне, мусиш сама собі сказати: „Ні, не зроблю цього!"

— Гаразд, я так і робитиму, Жаку! Я себе переможу! Побачиш!

Зовсім заспокоєна, дівчинка взяла Жака за руку, і вони пішли на підвечірок.

Але бідолашного Андрія Жакові слова не заспокоїли, а навпаки — схвилювали.

„Нещасні ті, що опиняються на ховзькій стежці! Так, як я . . . І чому, Боже, я не знав цього дотепер?"

З похнюпленою головою вийшов Андрій із своєї схованки й подався додому.

Жак перебував ще деякий час у Андрієвих батьків. Кузинка не забула обіцянки, даної Жакові, і часто прибігала з окликом: „Я перемогла, Жаку!" — як тільки їй удалося не зробити якоїсь капости. Проте вона ніколи не зверталася з цим до Андрія, наче б щось не дозволяло їй цього робити.

Нарешті Жак від'їхав, і Андрій з острахом побачив, що знову починає перемагати його поганий вплив на дівчинку.

Одного разу він з нічого робити став придивлятися до плетива, що його залишила на канапі стара Ганна. Цього вистачило, щоб мала Уля підбігла до канапи й одним махом витягла дроти з плетива. Уся робота бідолашної жінки з ослабленим зором і тремтливими руками пропала! . .

Та найгірше було те, що дівчинка з тієї пори не сміла піднести на нього своїх колись таких щирих очей і поводилася так, наче вона була в цьому винна. Інколи виривались з її уст слова: „Ах, коли б Жак був тут, я була б чемна!"

Все це дуже турбувало Андрія. Він з великою полегшею зустрів вістку, що незабаром йому доведеться покинути рідний дім і їхати до школи. Тільки одне журило його: розлука з дорогою, ніжною і доброю мамою. Вона наділяла його такою ласкою та любов'ю, а він віддячився їй підлістю й віроломністю . . .

Надійшов час від'їзду. Було домовлення, що відвезе Андрія до школи дядько Іван. Він і з'явився вранці, як завжди, точний і, як колишній вояк, веселий і дотепний; залюбки насвистував крізь зуби вояцький марш.

Мати була бліда й насилу всміхалася, хоч на очах її виступали сльози. Раз-у-раз пригортала малого Андрія до серця й цілувала в чоло. Врешті стара Ганна приготувала кошики на дорогу і всі розпрощалися з великим смутком. Мала Уля заховалася з своїми ляльками в куток, і звідти доносились її стогони та плачі. Приємно було Андрієві відчувати цю їхню любов, але прикро було йому подумати, що тієї любови він не вартий.

Подорож тривала коротко. Дядько Іван був несказанно добрий. Коли вони переїжджали те чи інше містечко, він зіскакував з коляси й біг до крамниці. Там купував кілька помаранч для Андрія, втомленого спекою. Він весело сміявся й підкручував вуса, коли вони виходили з коляси й ішли поруч, бо повіз не міг швидко рухатися по крутій, невигідній дорозі. Інколи дядько Іван із справжньою материнською любов'ю забігав уперед, щоб у близькому ліскуназбирати кілька суничок, і приносив їх на зеленому листку своєму племінникові.

— Я тебе розпещую, мій малий пустунчику, — говорив до Андрія, — але байдуже! Це не часто трапляється, і коли мені раз припало заступити твою маму . . .

Нарешті вони доїхали до призначеного місця. Дядько Іван міцно потиснув руку своєму племінникові, змахнув з ока непрошену сльозу і відійшов, наспівуючи вояцький марш.

(Продовження буде)

(Пояснення на стор. 23-ій внизу)

ПЕСИК І ХЛОПЦІ

(Ілюстрації Б. Божемського)

Песик з хлопцями — усюди,
І не клич, він з ними буде!
Тільки скажуть: „В ліс зелений!"
Песик скочить: „Як? Без мене?!"
І помчить за ними вслід,
Тільки курява летить.

Хлопці в поле — на баштани,
Песик з ними, не відстане!
Вудять хлопці на ставочку,
Він дрімає в холодочку,
Тільки ж хто стрибне у став —
Він за ним одразу вплав.

Хлопці скажуть: „Ну, по всьому!
Час нам, песику, й додому!"
Песик гавкне: „Дуже радий!"
Навпростець через левади
Пролетить, неначе птах,
їм назустріч аж на шлях.

К. Перелісна

Пояснення-словничок: вплав — пливучи (swimming, by swimming); **баштан** — поле, де ростуть дині і кавуни; **вудити** — ловити вудкою рибу.

О. ЦЕГЕЛЬСЬКА *Ілюстрації Л. ГУЦАЛЮКА*

Черепашка Пазя і собачка Попі

Була широка дорога. З одної сторони на пагорбі були дімки в садках, а з другої — річка й очерет. Річка декуди розливалась серед очерету теплими калабанями. Тут водились черепахи — то купались у ріці, то грались серед очерету в калабанях, і добре їм жилося. Там то народилась і виростала черепашка Пазя. А вдалась вона напрочуд цікава.

Часто питала свою маму, велику Черепаху:

— Що це таке?

— Це очерет, — відповідала мама.

— А що за очеретом?

— Трава й дорога.

— Яка ж вона, ця дорога? Я хочу піти подивитись, яка вона!

— Не смій іти! — попереджала мама Черепаха. — Там на дорозі може тебе стрінути нещастя.

Собачка Попі жила за дорогою, за високим парканом, за брамою, в буді, разом із своєю мамою Лейді. Песеня було ще зовсім маленьке, неповоротке, таке грубеньке, клаповухе, на круглих куценьких лапках. Як ішло, то переваливалося з боку на бік кривулькою.

Песик ще навіть ніяк не називався. Кликали його „Попі", ніби то „цуцик". Зрештою, він сам не знав, що його кличуть. От таке малятко!

І він питав свою маму Лейді:

— А що це? А що там? Що це „брама"? Чому не можна йти за браму? Ану, я піду за браму, подивлюсь!

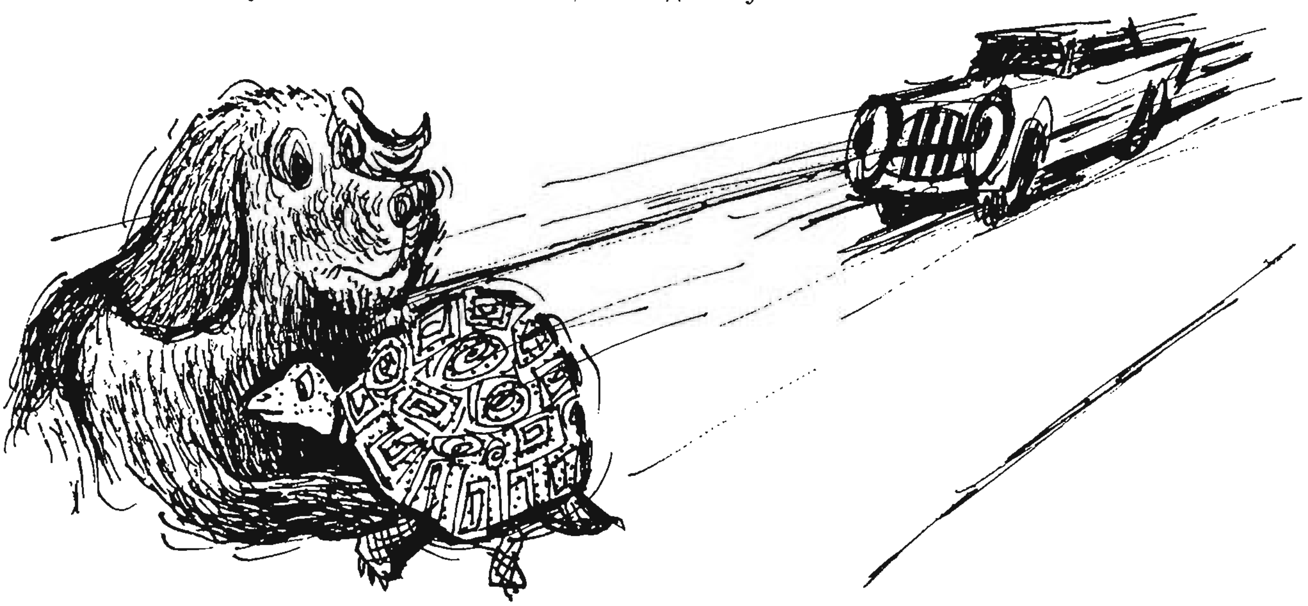
— Не смій іти! — казала мати. — Там дорога, а на дорозі може тебе стрінути нещастя!

Та от одного дня сталося! Черепашка Пазя не видержала. Коли мама Черепаха опівдні задрімала в теплій калабаньці, вона крадькома, нишком-тишком вийшла з очерету, перелізла рівчак і нараз опинилася на широкій блискучій дорозі.

В ту саму пору і собачка Попі викрався від мами Лейді й через прочинену браму вийшов на волю, на дорогу. І він зрадів, що тут так просторо. То бігав, то підскакував, то качався по дорозі.

Нараз спинився, мов укопаний. Побачив щось, що його і збентежило і налякало. Якийсь сіробурий камінець котився в його сторону. Мабуть, живий камінець, бо рухався. Такого дива Попі зроду не бачив. Наїжився, насторожився і почав назад, назад відступати в сторону брами. Хотів був загавкати, та не вмів, і вийшло смішне „дзявдзяв". Пробував і загаркотіти „гррр, гррр", щоб налякати того камінця.

Але був то не камінець, а Пазя черепашка. І вона зразу дуже злякалась, але по хвилині цікавість перемогла страх. Те саме було із Попі. Вони поволі стали підходити одне до одного. Попі повз поволі на животику і деколи помахував хвостиком, поки не підсунувся до черепашки. Обидвоє зупинились.

— А що ти таке? — спитав Попі.

— Я Пазя черепашка! А ти?

— Я Попі собачка! — та й торкнув носиком черепашку. — Ух, яка ти холодна! Від чого це?

— Ми, черепашки, завжди холодні. Так має бути! А який ти? — і торкнулась Попі лапкою. — О, який теплий, м'якенький!

— Не лиш я, але й моя мама тепленька, — відповів песик. — І так теж має бути!

А далі вони стали розказувати: Попі — про буду і про маму, Пазя — про річку, очерет, калабаньки. І було їм так любо, затишно, мило гуторити у цей соняшний день посеред широкої дороги!

Нараз почувся якийсь шум, щось наче грізне сопіння. На малих друзів війнуло гарячим повітрям. Дорога затряслася. Звідкись виринула страшна потвора з величезними червоними очима. Заскреготіла, засвистіла грізно, завила дивними голосами та й спинилась. Її тінь заступила сонце.

В цю мить черепашка Пазя і собачка Попі завмерли від великого переляку. Серденька в них забились так скоро, дрібно . . . І вони, хоч одне було холодне, а друге тепле, міцно пригорнулись одне до одного, ждучи своєї загибелі.

— Нещастя! — шепнув Попі.

— Нещастя! — зідхнула Пазя.

Настала хвилина грізної тиші.

Вони були ще дуже малі і дурненькі, ще не знали, що від „нещастя" можна тікати.

А що ж то за потвора була? Та звичайне собі авто, а в авті — татко з синком. На щастя, вони побачили щось живе посеред дороги і спинили авто.

— Богдане, піди подивись, що там таке!

Не вспів ще хлопець підійти, як із сусіднього дому вибігла дівчинка з розвіяним волоссям і з голосним криком: „Попі, мій Попі!" кинулась перед авто та й ухопила собачку на руки.

— Та тут і черепашка! — крикнув хлопець до тата. — Що з нею зробити?

— Занеси її в он той очерет!

Так і сталось. Попі й черепашка врятувалися.

Довго вони ще жили в сусідстві. Згодом стали мудріші й обережніші, бо кожне слухало пересторог своєї мами.

Пояснення-словничок: черепаха — tortoise, turtle; **очерет** — водяна рослина (rush, reed); **калабаня** — яма з водою, калюжа, баюра (pool, slop); **напрочуд** — на диво (wonderfully); **попереджати** — остерігати (to warn); **паркан** — огорожа з дощок; **неповороткий** — повільний, незграбний (clumsy); **прочинений** — неширoко відчинений (open slightly); **як укопаний** — непорушно (stands rooted to the spot); **гуторити** — гомоніти, розмовляти (to chatter).

ДЛЯ ЦІКАВИХ ПРО ЦІКАВІ СПРАВИ

— Мамо, болить голова! Матусю, я промочила ноги і дуже змерзла!

І матуся відразу метушиться біля синочка чи донечки і дає відомий лік на біль голови та застуду — аспірину. Варто знати, що аспірина появилася в продажу не дуже давно — 66 років тому, в 1900-му році.

***

Їмо для того, щоб жити, а не живемо для того, щоб їсти. Їжа мусить бути корисна для нашого тіла, здорова і смачна.

Мабуть, кожен нарід має свої особливі присмаки — таку їжу, що завжди смакує — хоч би й кожного дня.

Напевно знаєте, що в Італії найбільш улюблена їжа — макарони з помідоровим сосом. І саме Італія святкуватиме незабаром 750-річчя винайдення макарон.

А які улюблені свої страви мають українці? Це борщ, вареники і голубці, які здобули собі добру славу і в чужинців. У Канаді є велика харчова фірма „Ессекс Пекерс", яка щоденно готує тисячі-тисячі вареників і голубців, пакує в коробки і розсилає по всій Канаді і поза Канаду. Цю велику харчову фабрику створив українець, Гнат Поворозник, колишній вояк Української Армії.

***

В Італії, в місті Медіоляні, живе мавпочка-шимпанзе Сабіна, яка щоденно, дбаючи про своє здоров'я й силу, вправляє руханку, витирає в мешканні порохи, чистить і пастує підлогу в кімнатах, вішає в шафі одяг свого пана і приносить листи із скриньки. Її пан — тренер звірят і тепер навчає свою мавпочку . . . мити посуд.

***

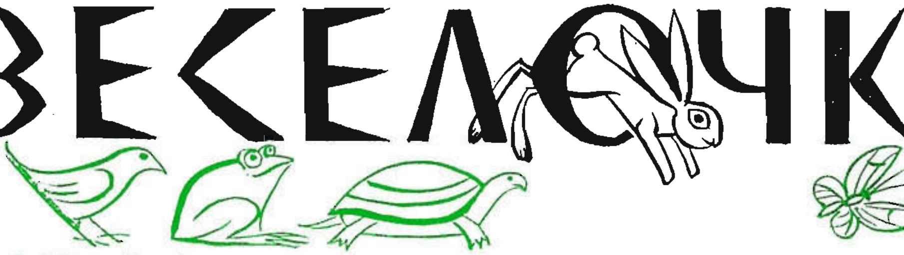
Відомо вам, мабуть, що в Англії часто буває дощова погода. Отож овочі дозрівають там пізніше — щойно в серпні. Щоб приспішити час дозрівання, англійські вчені винайшли простий, але успішний спосіб: кладуть попід овочеві дерева алюмінійову бляху. Бляха відбиває соняшне проміння і скеровує його на овочі. Тоді вони дозрівають багато скоріше.

***

Ви знаєте, що не всюди є врожайна управна земля, є й пустелі, як ось Сагара в Африці. Учені вже давно думають про те, як загосподарити пустелі. Оце тепер англійські вчені задумали зрошувати пустелі мішаниною нафтової ропи і кавчуку. Така нафтово-кавчукова поволока наче споює пісок, і вітри не можуть його поривати. А важливе й те, що така поволока затримує в собі вологість. На такому піску можуть рости трава, квасоля, біб і інша городина.

Отак людина з поміччю науки здобуває нові простори для управи рослин.

ВЕСЕЛОЧКА

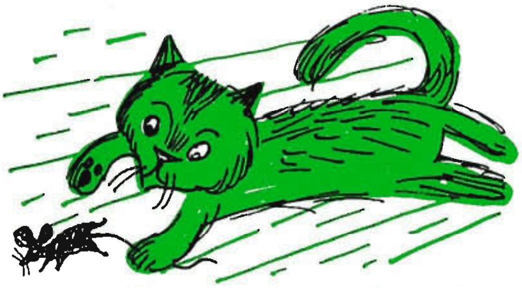
СТОРІНКА ДЛЯ МАЛЯТ

ДЕ БУВАВ?

(Ілюстрація Ю. Козака)

— Де ти, песику, бував?
— На подвір'ї вартував,
Від смеркання аж до ранку
Безустанку — гав, гав, гав.

— Де ти, котику, бував?
— Я на мишок полював
І в кімнаті, і надворі,
І в коморі — няв, няв, няв.

— Де ти, конику, бував?
— По левадах я гуляв,
По степах, лугах гуляв я,
Всіх вітав я — і-га-га!

Р. З.

КИЦЯ

(Ілюстрація Ю. Козака)

Вийшла киця у садочок,
Лапки обтрусила,
Раз пройшлася коло хати,
На порозі сіла.

Розчесала довгий хвостик
(От же чепуруха!),
Трохи лапку полизала
І помила вуха.

Миє шийку і животик,
І на мене гляне —
Бачу, киця сіру спинку
Лизькать не дістане.

Я б гребінчиком їй спинку
Помогла чесати,
Тільки ж мама наказала
Кицю не чіпати...

К. Перелісна

Лизькати — лизати.

ЛИСИЦЯ І РАК

(Ілюстрація Ю. Козака)

Одного разу бігла лисичка попри болото й зустріла рака. Каже:

— Раче-небораче, чи не тебе то посилали раз у великодню п'ятницю по дріжджі, а ти прийшов аж через рік у великодню суботу, й то розсипав серед хати?

Рак дуже розгнівався й каже:

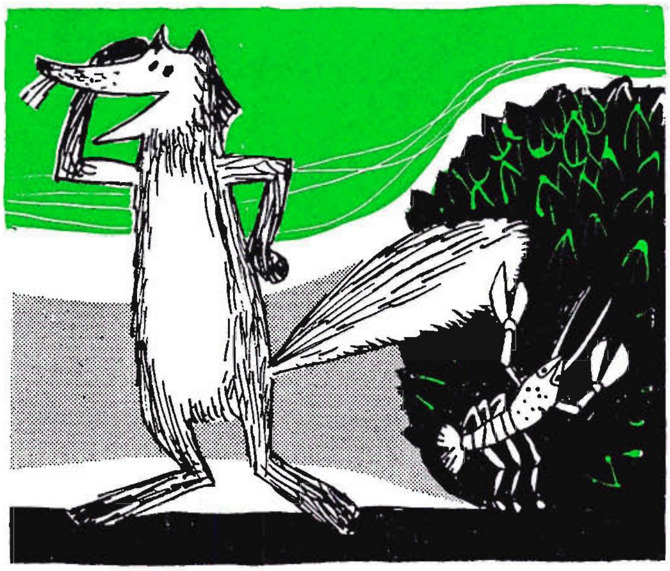
— Це чиста брехня! А хіба ти швидше ходиш за мене?

Лисиця розсміялася:

— Ха-ха-ха! Ти зі мною рівняєшся?

Рак каже:

— То зробім заклад, хто скорше ходить.

— Добре.

Каже рак:

— Ти стань на один крок переді мною, а я все ж таки скоріше прийду до того корча, що онде — при кінці ниви.

Поступив лис крок наперед, а тим часом рак учепився клешнями за його хвіст. Почав лис бігти. Біжить щосили. Прибіг до корча. обернувся й каже:

— Де ти, раче?

А рак каже:

— Я тут, чекаю уже давно.

— А бодай же тебе!

І так рак виграв заклад з хитрою лисицею.

МОЇ ДРУЗІ

(Ілюстрація Б. Божемського)

Я щоранку кличу
Друзів у садок,
Винесу їм пити,
Дам їм крихіток.

І пташки усякі
Зразу налетять,
Вип'ють всю водичку,
Крихітки з'їдять.

І пухната білка
Із дупла стрибне,
Підбіжить близенько,
Мов спита мене:

„Може і про мене
Дбаєш, як про всіх?
Та крихіт не візьме —
їй подай — горіх!

А вухатий зайчик
Спиниться в кущах,
Зиркне, чи й для нього
Маю що в руках.

Та з кущів не вийде,
Поки я в саду...
Схрумає морквицю.
Тільки відійду.

К. Перелісна

Пояснення-словничок: **крихти, крихітки** — дрібні шматочки (a little bit of...); **зиркнути** — глянути; **хрумати** — to eat something scrunching.

Олександер ОЛЕСЬ *Ілюстрації П. АНДРУСЕВА*

Перша частина

**Шаліла буря цілу ніч,
І рано-досвіта з вудками
Ішов рибалка чимскоріш,
Не йшов — летів вперед
думками.**

**Ось і ріка! .. Ще крок, ще мить,
І в воду вудку він закине . . .
Коли ж це дивиться — лежить
Водяничок, мала дитина.**

**Це хвиля винесла її
З води, з зеленої колиски,
Поклала ніжно на землі
І залишила тільки бризки.**

**Лежало довго немовля
І важко дихало з незвички . . .
Нову колисочку земля
Йому зробила із травички.**

**Розсунулась заслона хмар —
Брилянти-зорі засвітились,
На зорі ті, на їхній чар
Маленькі очі задивились.**

**І так хотілося йому
Набрать багато їх, багато,
А потім кидати в пітьму,
Щоб їх ловили мама й тато.**

**Заплакав хлопчик, хоч без сліз.
Іван на руки взяв дитину,
Узяв малого і відніс
В безпечне місце під калину.**

**Маля, відчувши враз тепло,
Немов до матері припало,
За шию міцно обняло
І так поволі задрімало.**

**— „Ти що їси? Ти що гам-гам?
Кушир чи жаб хапаєш в річці?
Як хочеш — хліба й сала дам,
Та страви ці не в вашій звичці.**

**Я знаю: треба б молочка . . .
Та де на березі узяти?
Хіба що вдасться на гачка
Корівку водяну піймати".**

**Іван в'язати став вудки,
Сховав приладдя все в торбину,
Зідхнув . . . (Сумні були думки)
На руки взяв малу дитину.**

**Водяничок собі дрімав,
Його крізь листя сонце гріло,
Пташиний хор йому співав,
А листя казку шелестіло.**

**І знов прокинулось мале,
Либонь від голоду скривилось...
Ідуть. Зозуля десь кує.
Мале здивовано дивилось.**

II

— „Килино! Швидше йди сюди!
Оглухла, що не чуєш?
Та швидше, швидше бо іди!"
— „Чого ти репетуєш?

Піймав велике щось?
Знов коропа чи щуку?"
— „Ні, краще щось взялось,
Піймалось просто в руку".

— „Ану, Іване, покажи!"
— „Дивись, яка рибина!
Розкутать поможи! . . "
— „Та це ж . . . та це ж . . .
дитина!

Де взяв, кажи, її?
Щоб все я зараз знала!"
— „Лежала на землі!
Там, де ловлю, лежала".

— „Та це ж потвора, жабеня!
Поглянь на пальці: як у качки...
Та це ж — о, матінько моя! —
З води щось вишкрябалось
рачки."

— „Та це ж малий водяничок!
Хіба відразу не пізнала?"
— „Невже піймався на гачок?"
— „Кажу ж: на березі лежало!"

— „Іди мені і в воду кинь
Цю погань! Нащо ніс додому?
Ти наче змаливсь... Схаменись!
Тобі й не соромно старому?"

— „А я його не віднесу,
Не кину в воду: хлопця шкода!
Чи я шукаю в нім краси,
Та й чи мені потрібна врода?

Мені сподобалось воно,
До серця враз чогось припало —
Здається, знав його давно,
А, може, серце віщувало?"

— „Дурниці! Йди із хати геть,
Щоб я його не чула й духу!
У воду кинь чи в очерет —
Кажу тобі, і ти послухай!"

Багато б ще порад-доган
Давала Йванові Килина,
Та взяв тоді дитину Йван
І швидко вийшов із хатини.

III

Не знав Іван, куди іти
І що з дитиною робити:
Або у річку віднести,
Або на березі лишити.

О ні, того він не зробив!
Дітей не мав, тому, як сина,
Рибалка хлопця полюбив,
Дарма, що він і не людина.

Сходив Іван усе село,
Не обминув, здається, й хати,
Але охочих не було
І на півдня малого взяти.

„Піду, — подумав, — до вдови,
Старенька добра, наче мати .
Вклонюся нижче від трави
І молока вблагаю дати".

Прийшов, почав про се, про те,
Що Бог дощу не посилає . . .
— „А що це, Йване, несете?" —
Бабуся з усміхом питає.

Іван показує з плачем
І розповів свою пригоду,
Що він, мов пронятий ножем,
Несе мале, щоб кинуть в воду...

— „Лишіть мені! Хоч я стара,
А ще зумію раду дати.
Бажаю хлопцеві добра,
То й стану наче рідна мати.

Мале помалу підросте
І, як не трапиться напасти,
Робитиме то се, то те,
То біля річки гуси пасти.

Я знаю: витерпить мале,
Почнуть над хлопцем
насміхатись,
Ще „каченям" прозвуть . . . Але
Цього не слід йому боятись.

Бува, сміються і з калік,
А часом виросте з каліки
Такий розумний чоловік,
Що стихнуть всякі кпини
й сміхи."

— „Отож, здається і мені,
Що з нього вийде щось цікаве...
Не дурно хвилі весняні
Хлоп'ятко винесли на трави."

— „Авжеж, Іване! Тільки ж цить, —
Бабуся каже, — бач, скривилось:
Глянь, як на тебе задивилось!

Та ще й до тебе простягло
Свої маленькі рученята —
Воно, здається, прийняло
Тебе за маму або тата'.

— „Так з Богом! Дякую я вам
За ваше добре серце й душу!
Як Бог поможе, все віддам —
Що б не було, віддати мушу!"

Стара до печі відійшла,
Іван постояв ще хвилину
І з серцем, сповненим тепла,
Пішов, покинувши дитину.

IV

Росте маленьке „Жабеня" —
Так хлопці вже його прозвали!
Іван відвідує щодня,
Обидва справжні друзі стали.

Вже квітень радісний прийшов,
Земля прибралась килимами . . .
Іван збирається на влов,
Ввесь вечір возиться з вудками.

Ввесь день нав'язує гачки,
Приладдя різне оглядає,
В мішечку з мохом хробачки
Від сонця, спеки в тінь ховає.

Бере з собою й Жабеня
(Само просилося узяти),
Воно слухняне, як ягня,
Не буде вловам заважати.

І рано вранці, за пітьми
Ідуть вони удвох на річку,
Збивають роси чобітьми,
Толочуть нехотя травичку.

Прийшли, ох, захопило дух!
Один до другого моргають,
Беруть вудки свої до рук
І разом мовчки закидають.

Ось десь почувсь пташиний крик —
То темна ніч уже тікає . . .
Цей крик збудив співців-музик,
І ранок очі розкриває.

Він спершу глянув на хмарки —
І зайнялись хмарки, палають,
Згоріли в полум'ї зірки,
В блакиті жайворонки грають.

Свій погляд ранок перевів
На луг, туманом сірим вкритий,
І скинув луг рядно й зацвів,
Росою всипаний, облитий.

Ячать десь білі лебеді,
Качки знялися з криком, з шумом,
Рибки виплескують в воді —
Світ будиться із сну-задуми.

Сидять рибалки край ріки,
Ніхто і слова не промовить,
Ось-ось короткий рух руки,
Хтось підсікне і рибку вловить.

І враз хтось буйний очерет
Направо й ліво розгортає,
Пускає бульби наперед
І сам нарешті випливає.

Зелений, в рясці, в кушірі,
З волоссям, наче осокою,
З очима, наче ліхтарі,
По самий пояс з бородою —

Поволі вирнув Водяник
І на рибалок пильно глянув.
Іван уже до всього звик,
Та тут і він із ляку зв'янув.

Лише маленьке Жабеня
Спокійно з вудкою сиділо,
Неначе бачило щодня
Водяника, коли вудило.

— „Так ти живий, правнучку мій!
А я кісток твоїх шукаю
На дні ріки, в траві густій,
Сомам і ракам дорікаю.

А ти на березі сидиш —
Та ще й з людиною! — і вудиш.
Ану, вставай та в річку — киш,
І так, здається, битий будеш.

Чому раніше не прийшов,
Як тільки ти навчивсь ходити?
Хіба тебе не звала кров
Зріднею разом в річці жити?"

Дивилось мовчки Жабеня
Чи, може, що сказать, не знало,
Украй схвильоване із пня
Вставало враз і знов сідало.

З нещастя визволив Іван,
Він вже отямився доволі
І, гордо випроставши стан,
Спитав поважно і поволі:

— „А хто ви будете такий?
І чом до хлопця ви пристали?
Дивіться, пане, щоб боки
У вас, бува, не затріщали!"

— „Я ж матері його казав: —
Промимрив Водяник похмуро, -
Привісь колиску до купав,
Щоб не зірвали хвилі в бурю."

Віддай! Дитина не твоя!
Вона в селі у вас загине . . ."
— „Я не віддам! Сказав же я,
Та і хлоп'я мене не кине!

До кого хочеш ти іти?" —
Спитав Іван у Жабеняти.
Не завагалось простягти
Воно до Ивана рученята.

Розлютувався Водяник,
Аж налилися кров'ю очі . . .
Щось буркнув він і нагло зник,
Вода по ньому лиш булькоче.

V

Повіяв вітер. Хвилі враз
Об берег річки битись стали.
Нежданo буря піднялась,
І чорні хмари позвисали.

— „Додому йдем!" — сказав Іван
І наспіх став вудки в'язати. —
— „Це певно мститься дідуган,
Що не хотів тебе віддати.

Усе, здається, узяли?
То поспішаймо — буде злива!"
— „Неначе все,— сказав малий.
За руку Ивана взяв квапливо.

Аж зирк — ворушиться трава,
І мов її тумани вкрили.
Коли як залящить: ква-ква,
І жаби стежку заступили.

Іван на руки хлопця взяв,
Та жаби так скакати стали,
Що понад голову з-між трав,
Немов м'ячі, перелітали.

— „На човен! Їдем на той бік!"
Та стільки жаб в човні сиділо
(А човен ще до того й тік),
Що за хвилину вже втопило.

Іван подумав: „Вбрід іти?
Та Водяник пійма за ноги!
В очеретах сидять чорти,
А в них і пазурі і роги . . .

Вперед на жаб!" — рішає він,
Знімає швидко капелюха
І ним, мов роблячи уклін,
Лупцює жаби та ропухи.

Укрилась трупами трава . . .
Зробив Іван з них справжню
січку.
Злякались жаби: ква-ква-ква!
І геть шубовснули у річку.

„Тепер тікай, тепер біжи!" —
Подумав і побіг щосили,
Та звідкись виповзли вужі
І знов дорогу заступили.

Тут капелюх вже не поміг,
Вужі накинулись на Йвана,
Пообліплялись коло ніг —
Він бачить — справа тут погана.

Рибалка став. Страшна вага
В колоди обернула ноги.
Він ледве встоїть на ногах,
Втекти тепер немає змоги.

Аж бачить — хмиз сухий
лежить,
Гілля сухого добрі купи . . .
Чом він туди не побіжить?
Та ж заважають ноги-ступи.

Він ледве-ледь туди дійшов
І тільки перевів дихання,
Поліз в кишеню і знайшов,
На щастя, сірничок останній.

ВЗІРЦЕВА ДІВЧИНКА

Беатріче Сальветті, одинадцятирічна дівчинка з села Дарфо коло міста Брешії в Італії, одержала від президента медалю та грошову нагороду — 200 тисяч лір. Послухаймо, за що вона одержала це відзначення!

Батько малої Беатріче — бідний сільський швець. Мати кілька років хворіє. Беатріче сама опікується всією родиною, до якої належать ще два братіки та дві малі сестрички — разом з Беатріче сім осіб.

Беатріче — найліпша учениця в своїй клясі. Повернувшись із школи додому, вона прибирає, варить, пере й шиє. У вільні від навчання дні біжить у село і збирає по людях взуття, яке батько направляє. Так вона полегшує батькові працю і збільшує його заробіток. Крім того, знаходить ще час, щоб допомогти хворій товаришці, яка нездужає на поліо і не може ходити. От за цю свою працьовитість, пильність і бажання допомогти іншим одержала вона подяку і нагороду.

Чи не варто б і нам наслідувати Беатріче — не для грошей чи відзначення, а з доброго серця та християнської любови до ближнього?

УКРАЇНСЬКА МОВА

Гей, яка чудова,
Свіжа і багата
Українська мова,
Мова мами й тата!

Словечко за словом
Я учусь завзято
Запашної мови,
Мови мами й тата.

Мови мами й тата,
Діда і бабусі —
Вчитимусь багато,
Доки не навчуся.

А коли навчуся,
В оці радість блисне,
Бо мене матуся
До грудей притисне.

Роман ЗАВАДОВИЧ

Виймає, світить сірника —
І хмиз зайнявся, загорівся.
До вогняного язика
Іван ногами притулився.

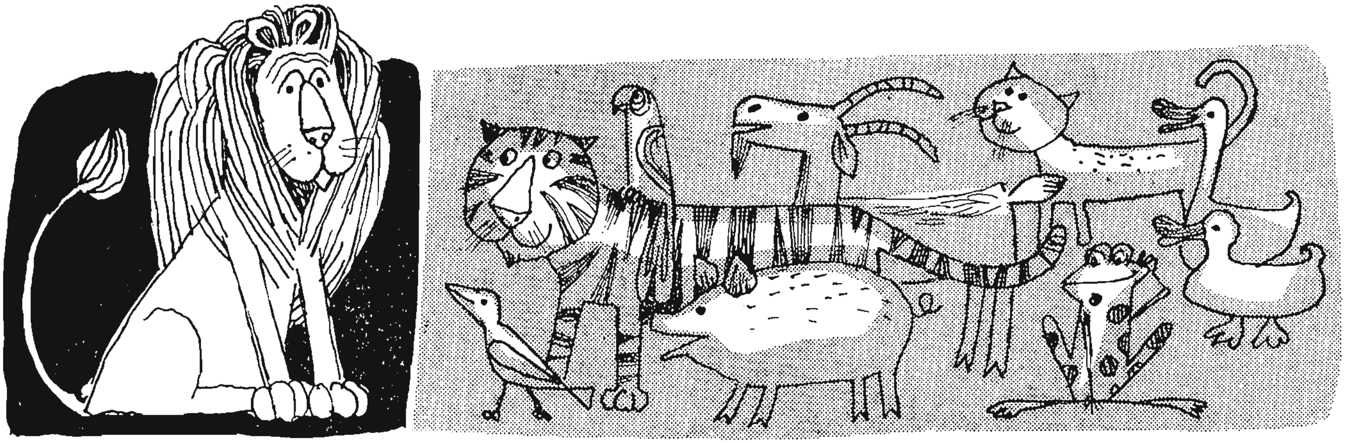
— „Ану, язиче, полижи
Як слід мої колоди-ноги!" —
Сказав Іван. Шкварчать вужі,
А інших дим жене з дороги.

Як стало тіло вже вогнем
Пекти Іванові самому,
Іван сказав: — „Тепер ідем!"
І рученята стис малому.

Що сталось потім, розповім,
Бо ось тепер стомивсь неначе . . .
Іван — стрічавсь я вчора з ним,
Та Жабеняти ще не бачив.

(Кінець першої частини)

Пояснення-словничок: шаліти — лютувати (to rage, to be angry); вудка — angle; водяник — фантастичний мешканець вод за народніми віруваннями; бризки — splashes; з незвички — не бувши призвичаєним; пітьма — темрява, темнота (darkness); калина — рід куща, має червоні грона овочів (guelder-rose); кушир — водяна рослина; потвора — monster; вишкрябатись — to crawl out; приладдя — тут: fishing set; либонь — мабуть, здається, може; оглухнути — to become deaf; репетувати — верещати, галасувати, голосно кричати; короп — carp; щука — pike; розкутувати — to unwrap; змалитись — здитиніти; схаменись — опам'ятайся; догана — докір (reprimand, reproach); пройнятий — тут: проколений; напасть — неприємність, нещастя (misfortune, adversity); каліка — cripple; кпина — насміх, глузування (mockery); влов, влови — ловля риби; возитися з вудками — поратися, заходитися коло вудок; за пітьми — коли панує темрява; толочити — топтати (to trample); жайворонок — lark; туман — мряка (fog); рядно — sockcloth; ячати — кричати (про лебедів); буйний — lush, luxuriant; бульба — тут: пузир, банька на воді; ряска, осока — водяні рослиии; вирнути, або виринути (з води) — to dive out; в'янути — to fade, to droop; вудити — ловити рибу вудкою; сом — велика риба з вусами; киш — геть; звати — тут: кликати; пень — колода, врізок грубого дерева; отямитися — to recover oneself; тріщати — тріскотіти (to crack); попереджати — тут: остерігати (to warn); мимрити — говорити невиразно (to mutter); купава — рослина кульбаба; наспіх — квапливо, поспішаючи (hurriedly); злива — великий, раптовий дощ (heavy rain); лящати — пронизливо верещати, видавати звук високої напруги (to shriek); вбрід іти — переходити річку в плиткому місці (to wade across a stream); лупцювати — бити, вдаряти; ропуха — рід великої жаби (bull-frog); січка — дрібно посічена солома (chopped straw); шубовснути — гульнути в воду (to plop); ступа — зроблений з колоди прилад товкти зерно, відділяючи від нього луску (mortar); переводити дихання — віддихатися (to regain one's breath); шкварчатн — to sizzle.

О. СИРОВАТКА

Ілюстрації Ю. КОЗАКА

ПРО ЛЕВА, ЩО ВТРАТИВ ГОЛОС

Казка-сміховинка

Левові трапилася велика біда: втратив голос. Хоч і шукав його по всіх-усюдах, у кожній схованці — дарма! Голос пропав, наче камінь у воді. Ніхто не міг збагнути, як це сталося. Може лев дуже зіпрів і напився холодної води, може розкрився вночі в ліжку, а може так потужно-голосно ричав, що голос перелякавсь і втік туди, де перець росте... Хто його знає, що з левом трапилося? Відомо тільки, що не міг ревіти, а лише хрипів. А самі скажіть, який же то лев, що не реве порядним левиним голосом? Як тільки лев перестав ревіти, зразу звірі перестали його боятися.

Лев ходив похнюплений, нещасний, сумний від лап аж до голови. Сам уже не знав, що тут робити. Аж оце прийшло йому на думку позичити голос від якогось іншого звіра.

Зустрів лев тигра.

— Тигре! — просить тихесенько — Позич мені на кілька днів свій голос!

— Голосу не позичаю! — забурчав тигр. — Маю тільки один. А тигр мусить ричати, щоб бути тигром!

Розсердився лев і хотів заревти: „А хто ж це насмілюється не слухати мене, володаря звірів?" Розкрив широко пащу, але ледве прохрипів свої гнівливі слова. І пішов далі посоловілий із спущеним хвостом.

Побачив горличку.

— Горлице! Позич мені на кілька днів свій голос!

Горлиця, за звичкою, боялася трохи лева і позичила йому свій голос.

Зрадів лев, ходив задоволений по пустелі. Відкривав велику пащу, але, замість левиного реву, з неї неслося ніжне воркотіння: цук-ру-у-у, цукру-у-у, цук-ру-у!

Звірі сміялися, аж за боки бралися.

Розлютився лев. Викинув голос горлиці і пішов до кози-дерези.

— Козо-дерезо! Позич мені на кілька днів свій гарний голос!

Коза-дереза теж ще трохи боялася лева. Позичила йому свій голос.

Ходив лев по пустелі і мекав як міг найголосніше: ме-е-е, ме-е-е, ме-е-е!

А всі звірі аж лягали від сміху. Вони зовсім не боялися лева.

Лев знову розлютився, викинув геть голос кози-дерези і пішов до поросятка.

— Поросятко! — прохрипів. — Позич мені на кілька днів свій прекрасний голос!

Поросятко теж ще трохи боялося лева, тож позичило йому свій голос.

Ходив лев гордий по пустелі, витріщав грізно очі і... квичав з усієї сили: кві-і-і, кві-і-і, кві-і-і!

А у звірів від сміху мало не лопнули животи. Звірі вже зовсім, зовсім не боялися лева.

Розлютився лев і викинув геть голос поросяти. Ходив ще до папуги, кота і жаби, до качки і гуски, але завжди кінчалося на тому, що всі звірі качалися від реготу по землі, і навіть не снилося їм боятися лева.

Блукав лев по пустелі сумний, з підгорненим під себе хвостом і не пробував уже позичати голос від того чи іншого звіра. Аж оце одного дня зневірений лев зустрів мисливця. Мисливець мав дивовижну коробочку, з якої лунав міцний дзвінкий голос на всю пустелю.

— Оце так голос! — подумав лев. — Ах, коли б мати такий голос!

Лев підкрався тихо до мисливця. Мисливець остовпів. З переляку облив його холодний піт, ноги зігнулися, зуби зацокотіли — думав, що над-

ходить його смерть. Навіть не мав часу набити рушницю.

Лев відкрив велику пащу і, замість лютого реву, з неї пронеслося ледве чутне хрипіння:

— Мисливче! Позич мені голос з чарівної коробки. Клянуся левиною честю: ніколи тобі й волосинка з голови не спаде!

Мисливець був радий, що так щасливо все кінчається. Все ж тремтіла в нього рука, як подавав левові свою чародійну коробочку. А що то була за коробка? Кожна дитина зразу вгадала б, що було то переносне радіо. Опісля мисливець дав ногам знати і зник без сліду.

Лев хвилинку обнюхував дивовижну коробочку, з якої лунав могутній прекрасний голос, а потім відкрив величезну пащу, ковтнув коробку і аж облизався. З левиного живота залунав дзвінкий і дужий голос. Його було чути по всій пустелі. Голос звучав дуже вчено і говорив про те, як смажити найсмачніше курчата і подавати з огірочками та як пекти баранину на рожні. Лев гордо-пишно ступав по пустелі, а голос із шлунку говорив, як найкраще пекти зайця „на дико" з лавровим листям... За хвилину із шлунку лева пронеслися могутні звуки органів, а потім заграли скрипки і фортепіяно, обізвалися бубни... Лев ступав щораз гордіше й пишніше.

Усі звірі збіглися й оточили натовпом свого володаря лева. Побожно й пильно слухали музики. Після концерту лев завів учену гутірку про шкідливість куріння і про загрозу хвороби рака у курців. Звірі потакували головами і подивляли вченість та мудрість лева.

Далі лев запрошував відвідати зоологічний сад, де можна побачити всіх найкращих звірів світу — левів, тигрів, слонів, жираф, верблюдів, мавп, гіпопотамів... І гукав лев у довгу й широку пустелю:

— Туристи! Відвідайте зоологічний сад! Звірята запрошують і ждуть на вас!

Звірі пустелі обіцяли, що при найближчій нагоді виберуться в гостину до своїх приятелів у зоологічному саді. Захоплено оплескували лева й невимовно раділи, слухаючи казок про вовка й семеро козенят та про чотирьох музик з Бремену.

Левина слава тривала кілька днів. А потім — потім сталося щось недобре: лев раптом замовк. Не подавав з себе жадного голосу, хоч би коротеньку пісеньку — нічого!..

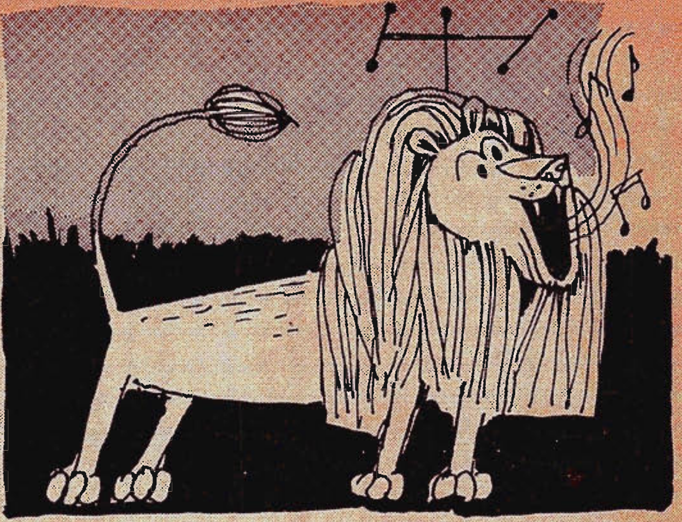
Що ж, це ясно: радіо перестало грати, навіть не писнуло...

Лев знову був сумний і нещасливий, знову ходив похнюплений, прибитий. Не мав голосу. Міг тільки хрипіти...

Тоді промовила левиця:

— Леве! Нема іншої ради! Мусиш лягти в ліжко! Мусиш лікуватися!

І лев ліг у ліжко. Левиця поклала йому на горло теплий компрес, запарила чаю з липового

цвіту, дала аспірини. Лев мусів лизати гарячий мед і полоскати горло теплим рум'янком. Мусів також пріти аж до сьомого поту. І що ви скажете — голос йому вернувся! Навіть не відомо гаразд, коли і як — досить, що голос знову з'явився.

Лев вискочив весело з ліжка. Грімко заревів страшним могутнім голосом, аж уся пустеля затряслася, а всі звірі втекли спереляку до своїх сховків. Знову боялися лева, тремтіли перед ним у страху — і зовсім не прийшло їм на думку, що боялися вони власне не лева, а тільки його страшного голосу.

Переклав Б. Данилович

Пояснення-словничок: Де перець росте — вислів, що означає: невідомо де; **хрипіти** — to wheeze; **похнюплений** — з опущеною головою (with downcast eyes); **пащa** — великий звіриний рот; **посоловілий** — посумнілий; **горлиця** — голубка (turthle-dove); **коза** — she-goat; **порося** — мала свинка (little pig); **лопнути** — тріснути (to burst, to break); **качатися** — котитися по землі — to roll; **мисливець** — hunter; **коробка** — box, case; **набити** (рушницю) — to load; волосинка з голови не спаде — вислів, що означає: не станеться і найменшої кривди; **переносне радіо** — radio-transistor; **ковтнути** — to swallow; **рожен** — залізна шпичка (pike); **рум'янок** — пахуче лікувальне зілля.

Смиймось!

У ЛІКАРЯ

— А тепер покажи мені язик, — каже лікар до хворого Івасика.

Івасик стиснув уста і мовчить.

— Алеж не бійся, нічого злого тобі не зроблю.

Івасик крутить головою.

— Чому не хочеш показати мені язика?

— Бо за показування язика дістав уже кілька разів... — каже Івасик крізь затиснені зуби.

Текст: Роман ЗАВАДОВИЧ *Ілюстрації: П. ХОЛОДНИЙ*

ГОЦА ДРАЛА

Прилетів пан Дзів у ліс,
З міста вісточку приніс:

„На галяві між дубків
Буде табір новаків!"

Гоца з ґномиком громаду
Поскликали на пораду.

Ухвалили всю галяву
Прихорошити на славу.

Надокола посадити
Кольорові диво-квіти.

Вирівняти галузки,
Вигладити всі листки.

Шпак Яшко став на пеньок,
Вчить пташаток пісеньок.

Гоца з ґномом не дрімають
Скрізь роботи доглядають.

Зайчик Яць в кущах не спить,
Танцювати друзів вчить.

Забіліли в лісі шатра —
Гей, була ж то славна ватра!

На трубках комахи грали,
Пташенята з нот співали.

Зайченята з новаками
Танцювали під дубками.

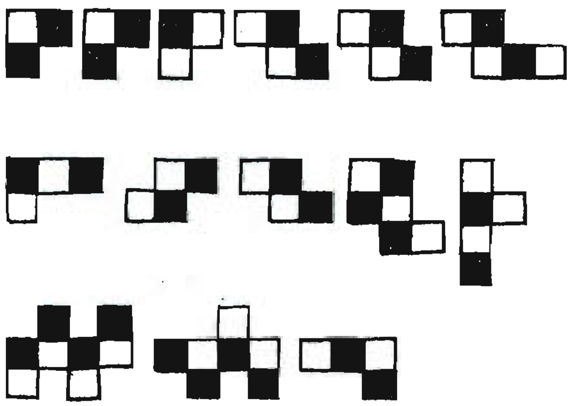
„ВІТАМІНОВИЙ" КОНКУРС

Знаєте, що таке вітаміни? Це конечні складники наших харчів. Найбільше їх у всякій сирій городині — салаті, моркві, цибулі і інших.

А оце „вітамінова" забава-гра: почепіть від стовпа до стовпа шнур, повісьте на шнурі кілька однакової величини помитих морквин. На знак підбігають змагуни — хто з'їсть найшвидше без помочі рук свою моркву — перемагає!

СКЛАДІТЬ ШАХІВНИЦЮ

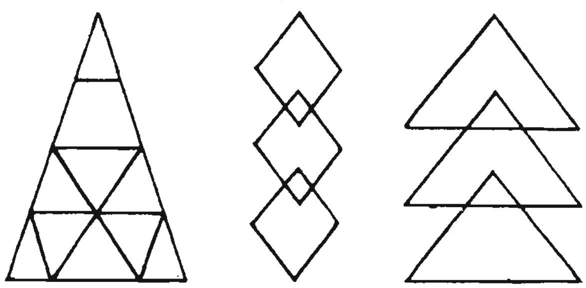
Напевно пробували ви вже грати в шахи, а може вже й умієте. І може дехто з вас за декілька років братиме участь у міжнароднім шаховім турнірі і здобуде першу нагороду!

А поки це станеться — ось вам розвага: виріжте з краткованого паперу отаких 14 фігур, як на рисунку, і старайтеся в якнайкоротшому часі скласти з них шахівницю. Хто зробить це перший — виграє.

СПРОБУЙТЕ НАРИСУВАТИ!

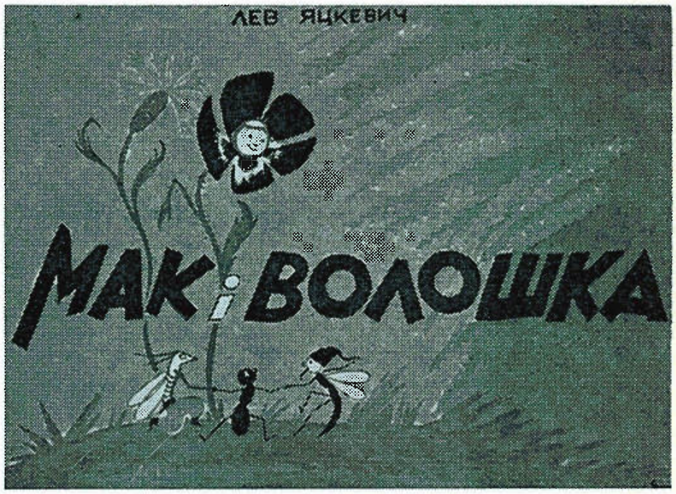
Не відриваючи олівця від паперу, спробуйте нарисувати отакі фігури:

Трохи зусилля і вдасться. Не так воно важко, як зразу виглядає.

КНИЖЕЧКА ДЛЯ МАЛЯТ

А ось ще одна книжечка для дітей. Це — „Мак і Волошка" Лева Яцкевича з повнокольоровими ілюстраціями ЕКО (Едварда Козака). Призначена вона для малят, і розказує про те, як квіти, комахи, птички та звірятка привітали в своєму колі нових друзів — червоного Мака й синю Волошку. Книжечку видав сам автор.

В. Б.

ПОЯСНЕННЯ ДО „ХОВЗЬКОЇ СТЕЖКИ"

(На сторінці 6-8)

Пояснення-словничок: збентежитися — зніяковіти (to be embarrassed); злощасний — ill-fated; зніяковілий — confused; кільчуга — дротяна сорочка, яку вдягали до бою лицарі княжої доби; заздрість — envy, jealousy; жасмин — кущ (jasmine); плющ — рослина (ivy); догана — reprimand; сховище — схованка (hidding-place); китичка — малий букет (bouquet); маргаритка — квітка (daisy); обкладинка — cover; вождь — тут: начальник війська (general); подвиг — great deed; чорнило — ink; вмочити — to dip; рідина — liquid; замазати — забруднити (to soil, to smear); розжалобити — завдати жалю (to give sorrow); вислизнути — непомітно викрастися (to slip out); гарячка — fever; опоганити — to make foul; суворо — грізно (sternly); дошкулити — докучити — to worry, to bother; лепетати — to babble; крадькома — stealthily; глибокодумно — thoughtfully; стрімкий — крутий (rapid, steep); проваллля — precipice; безодня — abyss, deep; капость — злий учинок (filthiness); нічого робити — з безділля; плетиво — wicker-work; канапа — sofa; розлука — розставання (parting); підлість — безхарактерність, нікчемність (meanness, foulness); домовлення — agreement; дотепний — жартівливий (witty); коляса — легкий повіз (carriage); розпещувати — to coddle, to spoil.

Сценарій і текст: Р. ЗАВАДОВИЧ

Scenario and story: R. ZAVADOVYCH

Ілюстрації: П. ХОЛОДНИЙ

Illustrations: P. CHOLODNY

БОГДАН, КОЗАК-ХАРАКТЕРНИК — ІСТОРИЧНА КАЗКА

UKRAINIAN TALE — BOHDAN, KOZAK-SORCERER

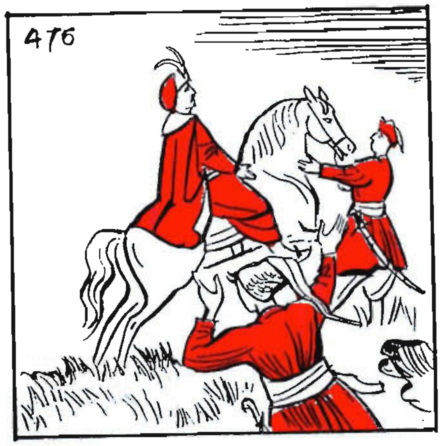
РОЗДІЛ XXX: ДЗЕРКАЛО ХАРАКТЕРНИКА

CHAPTER XXX: THE SORCERER'S MIRROR

Куля зарилася в землю й розірвалася.

The shell plowed into the ground and exploded.

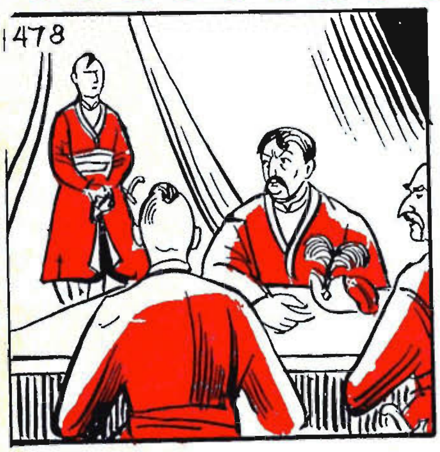
— Де ясновельможний? Чи він живий? — кричали козаки, надбігаючи з усіх боків.

"Where's His Lordship? Is he alive?" — the Kozaks asked as they hurried from all sides to the spot where the shell had exploded.

— Спасибі, козаче! — подякував гетьман Хмельницький. — Ти урятував моє життя!

"Thank you, Kozak!" — said Khmelnytsky. "You saved my life."

Увечері покликано Богдана-характерника на військову раду.

That evening, Bohdan-the-Sorcerer was called to a military council.

— Ти, Богдане, заслужив велику нагороду, — сказав полковий писар. — Чого собі бажаєш?

"Bohdan, you've earned a big reward," said the regiment's clerk. "What is your wish?"

— Хай ясновельможний дозволить мені піти на розвідку у львівську фортецю! — відповів Богдан.

"I ask His Lordship's permission to scout the Lviv fortress," Bohdan replied.

(Продовження буде)

(To be continued)